

Global Trends and Direction of Scientific Research
Development
SECTION: ART HISTORY AND LITERATURE

**ОПЕРА – НАЙВЕЛИЧНІШЕ ДОСЯГНЕННЯ ВСІХ
ЧАСІВ**

Кобиляцька Ганна

викладач кафедри германської філології
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка,
художній керівник театральної майстерні,
магістр сценічних мистецтв, філолог
g.kobyliatska@kubg.edu.ua

Опера – вид музично-драматичного жанру, який базується на синтезі музики, слова та сценічної дії.

Історія опери сягає корінням ще на початок 17 століття і вважається одним з найвеличніших видів мистецтва всіх часів, до якого причетні найвідоміші композитори всього світу. **Об'єкт дослідження** – опера як музично-драматичний жанр, **предмет** – тенденції становлення та формування опери як самостійного музично-драматичного жанру на прикладі найвідоміших опер світу.

Опера – інсценована драма, яка виконується в нерозривній єдності з музичним компонентом, що включає вокал, інструментальний акомпанемент, а також увертюру та інтерлюдії. У деяких операх музика безперервна протягом дії; в інших – вона розбита на окремі частини, або **речитатив** (драматичний вид співу, що наближається до мовлення або декламації) або розмовним діалогом.

Англійське слово **opera** є аббревіатурою італійського словосполучення **opera in musica** («робота в музиці»). Воно позначає театральний твір, що складається з драматичного тексту, або **лібрето** («буклет»), який покладено на музику та оформлено декораціями, костюмами та відповідними рухами та жестами виконаців [1].

Складний, часто дорогий різновид музично-драматичних розваг, опера протягом своєї історії приваблювала як прихильників, так і противників, а іноді була об'єктом інтенсивної **критики**. Критики розглядали оперу як штучну та ірраціональну форму мистецтва, яка не піддається драматичній правдоподібності. Прихильники побачили в ній більше, ніж просто поєднання її компонентів з музичним акомпанементом, що значно підсилює текст та дію: ця єдність створює жанр більшого емоційного впливу, ніж музика чи драма могли б досягти самі по собі [1].

У своїй автобіографії 1986 року італійський кінорежисер та сценарист **Франко Дзеффіретті** застерігав від сприйняття опери надто буквально.

Підготовка оперного спектаклю включає роботу багатьох людей, чий загальний внесок іноді охоплює століття або більше: *автор оригінальної історії*; *лібретист*, який укладає історію або п'єсу у форму (зазвичай це поетичні вірші), яка підходить для музичної постановки та співу; *композитор*, який накладає лібрето на музику; *архітектори та акустики*, які розробляють конструкцію оперного будинку, який підходить для виступів (це вимагає зазвичай великої сцени); *диригент, імпресаріо, продюсер* та інші співробітники.

Оперна конструкція (будівля) включає велику закулісну зону для розміщення декорацій, а також «яму» або простір (часто нижче рівня сцени) для розміщення оркестру, і місця для достатньо великої аудиторії [1].

Історики продовжують дискутувати про походження опери. П'єси давньогрецьких драматургів Есхіла, Софокла і Евріпіда поєднували поетичну драму і музику. Під час середньовіччя біблійні драми, які співалися або перемежовувалися музикою, були відомі під різними назвами, включаючи *літургійні драми* та подібні п'єси, які виконувалися в церкві. Ці та пов'язані з ними музично-драматичні форми, можливо, стали непрямим корінням опери, але найперші загальноновизнані *прямі коріння опери з'явилися в Італії у 16 столітті*.

Роль Флоренції.

Родина Медічі з Флоренції відіграла важливу роль у розвитку оперного мистецтва. Дійсно, Флоренція стала батьківщиною опери наприкінці століття, в результаті злиття трьох культурних сил: усталеної театральної традиції, сильного громадянського почуття гуманізму, і чіткого флорентійського погляду на музику [1].

Опера виникла в Західній Європі на початку 17 століття як засіб об'єднання всіх мистецтв, включаючи живопис, поезію, драму, танець і музику.

Ранні витоки опери.

Опера, яку спочатку використовували в італійських та французьких королівських палацах у 17 столітті, виникла з видовищних, дорогих постановок, які мали на меті справити враження на високопоставлених гостей і представити позитивний образ правителя та його двору. Вони включали величезні процесії, танці, співані епізоди, розкішні костюми та розіграні інтермедії, супроводжувані каретами, колісницями та складними сценічними ефектами. Історії або теми були взяті з класичної міфології, часто проводячи паралелі між сучасними правителями та міфологічними богами чи героями.

Першою відомою оперою була опера «**Орфей**», яку **вперше виконав Клаудіо Монтеверді в Мантуї в Італії у 1607 році**. Хоча «Орфей» заснований на грецькому міфі про Орфея, залишається найдавнішою оперою, яку регулярно виконують і сьогодні, її не чули за межами Італії до 20 століття.

У 18 столітті по всій Європі відбувся вибух розвитку опери. Оперні театри були побудовані в усіх великих європейських містах і нові опери були замовлені для кожного сезону [2].

Розвинулися дві форми опери: «**opera seria**» (**серйозна опера**) і «**opera buffa**» (**комічна опера**). В *opera seria* історія розповідалася речитативом (співаним у природному ритмі мови), тоді як співані арії (тривалі пісні під супровід для сольного голосу) виражали почуття. Персонажі були благородними або міфологічними, а сюжети стосувалися політичних інтриг та історії.

Яскравим представником опери XVIII століття був **Вольфганг Амадей Моцарт**. Моцарт, якого часто вважають одним із найвидатніших композиторів усіх часів, народився в Зальцбурзі, Австрія, почав писати музику до чотирьох років. Будучи вундеркіндом, він об'їздив всі двори Європи, граючи власні композиції перед захопленою публікою. Коли він виріс, його публіка втратила інтерес, і, незважаючи на його геніальність, йому довелося наполегливо працювати протягом усього життя, щоб заробити на життя, знаходити покровителів і складати музику на замовлення. Він помер, майже нічого не маючи в кишені [2].

Сьогодні опери Моцарта є одними з найулюбленіших. Він написав кілька відомих опер-буфф, таких як «**Весілля Фігаро**» і «**Дон Жуан**». Порівняно з пишністю опери-серія, опера-буффа висвітлювала історії звичайних персонажів і стосувалася більш легких тем.

У 19 столітті значення ролі **композитора** набуло більшого значення, ніж будь-коли раніше. Це була епоха **Ріхарда Вагнера та Джузеппе Верді**, які були не просто композиторами, а національними героями. Націоналізм став рушійною силою для багатьох європейських країн, і опера тепер розглядалася як засіб вираження ідентичності, наприклад, *Вагнер у – Німеччині, Верді – в Італії, Яначек – у Чехословаччині*. З посиленням націоналізму розвивалися різні оперні стилі. У Східній Європі композитори надихалися історією та літературою. У Франції процвітала «Гранд Опера» з чудовими сценічними ефектами та балетом. Комічна опера – жанр опери, який містив усний діалог, а також співані арії, також був дуже популярним. Відомий приклад – «**Кармен**» Бізе [2].

У другій половині століття Ріхард Вагнер зробив революцію в оперному мистецтві, написавши «**Летючий голландець**» (1843), «**Парсіфаль**» (1882) і **чотири опери «Перстень Нібелунга» (1869-1876)**. Вагнер об'єднав музику, драму, поезію та виконавську майстерність в те, що він назвав «музичною драмою». Він часто використовував лейтмотив – повторювану музичну фразу, пов'язану з персонажем, подією чи ідеєю, і прагнув створити твори, які відмовлялися від звичайних оперних умовностей речитативу й арії, об'єднуючи оркестр, голос і слова в єдиний драматичний компонент.

В Італії **голос** залишався переважаючим. Традиція «**бельканто**» (красивого співу) продовжувалася, її підтримував Джузеппе Верді, який написав низку улюблених і пристрасних опер, таких як «*Ріголетто*» (1851), «*Травіата*» (1853) та «*Аїда*» (1871) [2].

У 20 столітті спостерігався більш індивідуалістичний підхід до опери. В Італії **Пуччіні** відтворив романтизм 19-го століття з таких улюблених опер, як «**Тоска**» (1900), «**Мадам Баттерфляй**» (1904) і «**Турандот**» (1926). У Франції

Дебюссі досліджував поетичну мелодію, створивши «Пеллеас і Мелізанду» (1902), тоді як в 1905 році у Німеччині Штраус навмисно використовував шокуючі та екстремальні інструменти в «Саломеї» («Танець семи покривал»).

З плином століття загальні тенденції оперного мистецтва ще більше змінилися під впливом течії авангарду. В Австрії Альбан Берг створив атональний «Воцек» у 1925 році, тоді як Курт Вайль створив свій натхненний джазом твір «Трьохгрошова опера» у 1928 році. У Британії Бенджамін Бріттен створив як «традиційні» опери, такі як «Пітер Граймс» (1945), так і скорочені «камерні опери», такі як «Згвалтування Лукреції» (1946) і «Поворот гвинта» (1954) [2].

Оскільки опера продовжує розвиватися, вона стає більш різноманітною, ніж будь-коли. Великі історичні опери зберігають свою популярність через неодноразове переосмислення, але представлені поряд із раніше відкритими творами та новими сучасними операми.

Відібрати найкращі опери всіх часів – майже неможливо. Зрештою, оперна форма розгалужилася в багатьох різних стилях, починаючи з «Орфея» Монтеверді 1607 року, найдавнішої опери, яка регулярно виконується й досі.

Табл. 1. Найвідоміші опери світу [2], [3].

<i>Опера</i>	<i>Довідка</i>
«Весілля Фігаро» Моцарта (1786)	<i>«Весілля Фігаро» (італ. Le nozze di Figaro) – комічна опера Вольфганга Амадея Моцарта на лібрето Лоренцо да Понте за п'єсою П'єра Бомарше «Божевільний день або Одруження Фігаро»</i>
«Богема» Пуччіні (1896)	<i>«Богема» – опера на чотири дії Джакомо Пуччіні на лібрето Луїджі Ілліка та Джузеппе Джакоза за п'єсою Анрі Мюрже «Сцени з життя богеми». Вперше опера була представлена публіці 1 лютого 1896 року в туринському театрі Реджіо, під керівництвом Артуро Тосканіні.</i>
«Кавалер троянди» Ріхарда Штрауса (1911)	<i>«Кавалер троянди» (нім. Der Rosenkavalier) – комічна опера на 3 дії німецького композитора Ріхарда Штрауса на лібрето австрійського письменника Гуго фон Гофманстала. Вперше твір був представлений у 1911 році Саксонській державній опері Дрездена.</i>
«Воцек» Альбана Берга (1925)	<i>«Воцек» (нім. Wozzeck) – опера на 3 дії та 15 сцен австрійського композитора Альбана Берга, написану на основі незакінченої драми Георга Бюхнера, написана між 1914 та 1922 роками. Опера була представлена світові у Берлінській опері у 1925 році.</i>
«Пітер Граймс» Бріттена (1945)	<i>«Пітер Граймс» – опера англійського композитора Бенджаміна Бріттена, яка складається з прологу та трьох актів. Написана на лібрето Монтегю Слейтера за поемою Дж. Крабба «Містечко» Прем'єра опери відбулася у 1945 році</i>

Опера	Довідка
	<i>на сцені лондонського театру Седлерс-Уелс.</i>
«Тоска» Пуччіні (1900)	<i>«Тоска» – опера на три дії Джакомо Пуччіні на італійське лібрето Луїджі Ілліка та Джузеппе Джакоза за однойменною драмою французького драматурга Віктор'єна Сарду. Вперше опера була представлена в Театрі Костанцо у Римі у 1900 році.</i>
«Коронація Поппеї» Монтеверді (1643)	<i>«Коронація Поппеї» – барокова опера на три дії з прологом італійського композитора Клаудіо Монтеверді. Одна з перших опер, в основі якої був історичний, а не міфологічний сюжет. Опера присвячена Поппеї Сабіні – дружині імператора Нерона.</i>
«Дон Жуан» Моцарта (1787)	<i>«Дон Жуан, або «Покараний розпусник» – «весела драма» на дві дії Вольфганга Амадея Моцарта на лібрето Лоренцо да Понте.</i>
«Отелло» Верді (1887)	<i>«Отелло» – опера на 4 дії італійського композитора Джузеппе Верді, написана протягом 1881-1886 років на лібрето Арріго Бойто за мотивами однойменної п'єси Вільяма Шекспіра. Прем'єра відбулася в 1887 році в театрі Ла Скала.</i>
«Трістан та Ізольда» Вагнера (1865)	<i>«Трістан та Ізольда» (нім. Tristan und Isolde) – музична драма на три дії Ріхарда Вагнера на лібрето Ріхарда Вагнера. Вперше представлена у 1865 році</i>
«Пеллеас і Мелізанда» Дебюссі (1902)	<i>«Пеллеас і Мелізанда» (фр. Pelléas and Mélisande) – опера на 5 дій, написана Клодом Дебюссі. Французьке лібрето є адаптацією однойменної символістської п'єси Моріса Метерлінка. Це єдиний завершений варіант опери композитора. Композитор визначає її як лірико-психологічну драму. В цьому творі розкриваються не стільки людські характери, скільки різні життєві ситуації, настрої та почуття.</i>
«Травіата» Верді (1853)	<i>«Травіата» (італ. La traviata, «пропаща жінка», від traviare – «збитися зі шляху») – опера на три дії італійського композитора Джузеппе Верді на лібрето Франческо Марія П'яве за мотивами роману «Дама з камеліями» Александра Дюма-сина. Вперше представлена у 1853 року в театрі Ла Феніче у Венеції.</i>
«Єнуфа» Яначека (1904)	<i>«Єнуфа» – опера на три дії Леоша Яначека на чеське лібрето композитора, створена на основі п'єси «Єжі пасторкїня» Габрієли Прейсової. Вперше опера була представлена в Національному театрі Брно 1904 року.</i>
«Дон Карлос» Верді (1867)	<i>«Дон Карлос» – опера на п'ять дій італійського композитора Джузеппе Верді, вперше представлена у Паризькій опері у 1867</i>

Опера	Довідка
	<i>році. Опера створена французькою мовою на лібрето Каміля де Локле і Жозефа Мері за мотивами однойменної драми Фрідріха Шиллера.</i>
«Нюрнберзькі мейстерзінгери» Вагнера (1868)	<i>«Нюрнберзькі мейстерзінгери» (нім. Die Meistersinger von Nürnberg) – опера на три дії німецького композитора Ріхарда Вагнера і на власне лібрето німецькою мовою, створена у 1861-1867 роках.</i>
«Орфей» Монтеверді (1607)	<i>«Орфей» (італ. Orfeo) – опера Клаудіо Монтеверді, італійською мовою, написана у 1607 році на лібрето Алессандро Стріджо-молодшого. Вважається одним із найвідоміших музичних творів на тему давньогрецького міфу про Орфея (поряд з «Орфеєм та Еврідікою» Глюка).</i>
«Фальстаф» Верді (1893)	<i>«Фальстаф» (італ. Falstaff) – опера на три дії італійського композитора Джузеппе Верді. За жанром є ліричною комедією. Остання опера Верді, написана на лібрето Арріго Бойто за п'єсами Шекспіра «Віндзорські насмішниці» (комедія) та «Генріха IV».</i>
«Юлій Цезар в Єгипті» Генделя (1724)	<i>«Юлій Цезар в Єгипті» (італ. Giulio Cesare in Egitto) – опера Георга Фрідріха Генделя, створена у 1724 році на лібрето Нікола Франческо Гайма (на основі старого лібрето Джакомо Франческо Буссані на музику Антоніо Сарторіо). Опера найвідомішою оперою епохи бароко.</i>

Висновки. Отже, оперне мистецтво залишається найвпливовішим, найскладнішим та найвидатнішим мистецтвом всіх часів, яке має досить довгу та складну історію розвитку, що поєднує в собі компоненти як музичного, так і драматичного мистецтва. Перша опера з'явилася в Італії у 1607 році. В основі опери – лібрето, яке створюється на основі сюжету про історичних та міфологічних героїв, а також на основі життєвих ситуацій з побуту простих людей. Протягом століть закони формування опери змінювалися, але опера є і буде одним з найвидатніших жанрів класичного музично-драматичного репертуару всіх часів.

Список літератури

1. Opera. <https://www.britannica.com/art/opera-music>
2. Opera – an introduction. <https://www.vam.ac.uk/articles/opera-an-introduction>
3. A series of documentaries: the most beautiful operas of all time. <https://www.medic.tv/en/collections/the-most-beautiful-operas-of-all-time>
4. The best 20 operas of all time. <https://www.classical-music.com/features/works/20-greatest-operas-all-time>